

MĂRTURII DE EPOCĂ PRIVIND SITUAȚIA FOSTULUI JUDEȚ PUTNA ȘI A ORAȘULUI FOCȘANI LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA

Stoica Lascu

Fostul județ Putna, cu reședința la Focșani, avea la sfârșitul secolului trecut o suprafață de 25.000 km² și cuprindea, potrivit împărțirii administrative din 1864, 82 de comunc rurale și, respectiv, 3 comune urbane (Focșani, Odobești, Panciu). La Recensământul din 1899 – populația județului era de 150.410 suflete¹. În 1894, în cele 79 de comune rurale și 3 orașe – ce compuneau județul – se aflau 137.743 de locuitori, marea majoritate – 110.913 locuind în sate².

---

¹ G. I. Lahovari, C. I. Brătianu, Gr. G. Tocilescu. **Marce Dictionar Geografic al României. Alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe de ...**, vol.V, Stab.Grafic J.V.Socecu. București. 1902, p.139; vezi și Prefectura Județului Putna, **Privire asupra Județului Putna. Lucrare întocmită cu ocazia Congresului Asociației Române pentru înaintarea și răspândirea științelor, întrunit în Focșani între 20 - 25 Septembrie 1909**, Tipografia Alexandru Codreanu S-sor, Focșani, 1909, p.25.

² vezi **Raportul Prefectului P. N. Slăvescu pe anul 1898**, în Supliment al Buletinului Oficial al Ministerului de Interne. Rapoarte anuale ale prefecturilor de județe, Imprimeria Statului, Bucuresci, 1899, p.61

Din punct de vedere administrativ, cea mai veche împărțire cunoscută este din 1803, când județul avea 8 ocoale; în 1834 numărul lor se reduce la 6 (avca 7 târguri și 198 sate), pentru ca în 1849 județul Putna să aibe 159 de sate și 5 orașe, împărțire care este menținută până în 1864³. Începând de la 1 noiembrie 1892, o nouă lege administrativă mărește numărul de plăși – de la 4 la 6. Ele erau următoarele: **Plasa Biliiești** (cu reședința în comuna Suraia), **Plasa Gârlele** (cu reședința în orașul Odobești), **Plasa Răcăciuni** (cu reședința în comuna Adjudul-Nou), **Plasa Șușița** (cu reședința în comuna Mărășești), **Plasa Vrancea** (cu reședința în comuna Vidra), **Plasa Zăbrăuț** (cu reședința în orașul Panciu).⁴ „Azi (în 1901-1902 – n.n.), jud. Putna e împărțit în 4 plăși: *Biliești Gârlele, Răcăciuni, Vrancea și Zăbrăuț*”⁵.

Administrația comunelor rurale și a orașelor depindea în bună măsură de calitatea morală, civică și profesională a celor aleși ori a funcționarilor numiți, apartenența politică jucând un rol minor, în ciuda

³ G. I. Lahovari, C. I. Brătianu, Gr. G. Tocilescu, op.cit., p.141

⁴ apud „Putna”, I, nr.1, 6 noiembrie 1892, p. 2. „*Eată numele plășilor și comunelor ce le compun. a) Plasa Biliiești* 1.Biliești 2.Călieni 3.Costieni 4.Jorăști 5.Mircești 6.Nămoloasa 7.Nănești 8.Răstoaca 9.Suraia 10.Târgu-Nămoloasa 11.Vulturul. b) *Plasa Gârlele* – 1. Bolotești 2.Clipicești 3.Focșani 4.Găgești 5.Irești 6.Jariștea 7.Mera 8.Odobești 9.Pățești 10.Țifești 11.Vărsătura. c) *Plasa Răcăciuni* – 1.Adjudu-Nou 2.Adjudu-Vechi 3.Anghelești 4.Bâlca 5.Berești 6.Borșani 7.Burcioaia 8.Copăcești 9.Cornățelu 10.Coțofenești 11. Cucova 12. Drăgușani 13.Mândrișca 14.Orbeni. 15.Pănțești 16.Parava 17.Sascut 18.Scurta 19.Urechești. 20 Valea Seacă. d) *Plasa Șușița* – 1.Bătinești 2.Ciușlea 3.Diocheți 4.Domnești 5.Făurei 6.Mărășești 7.Movilița 8.Pădureni 9.Păunești 10.Pufești 11.Ruginești. e)*Plasa Vrancea* 1.Bârșești 2.Colacu 3.Găurile 4.Herestrău 5.Năruja 6.Negrilești 7.Nereju 8.Nistorești 9.Paltinu 10.Păulești 11.Poiana 12.Spinești 13.Spulberu 14.Țichiriș 15.Tulnici 16.Valea Sării 17.Văsui 18.Vidra. f).*Plasa Zăbrăuț* – 1.Câmpurile 2. Crucea de Jos 3.Crucea de Sus 4.Fitionești 5.Mănăstioara 6.Panciu 7.Răcoasa 8.Soveja 9.Străoane de Jos 10.Străoane de Sus 11.Vizantia”

⁵ G. I. Lahovari, C. I. Brătianu, Gr. G. Tocilescu, op.cit., p.144

aserțiunilor contrarii regăsite în paginile locale – liberale, conservatoare sau independente. Astfel, conservatorii arătau că „*Nici o dată de când ecsistă județul Putna, Administrație mai destrăbălătă ca astăzi nu a fost. Toată lumea credea că viciosul și înrăutățitul Nicolaide de la 1876 își va fi schimbat și lăsat obiceiurile sale, dar vai lumea s-a înșelat căci Lupul își schimbă părul dar năravul nu. Toți amicii Guvernului Conservator din acest Județ până acum au tăcut nedând crezare de îndată feluritelor versiuni de treburi necinstite ce pe o scară întinsă numitul a început și continuă a face numai în propriul său beneficiu și în detrimentul Statului și a Județului. Ca conservatori cinstiți și care ținem la guvern ne vom face datoria a arăta pe rând toate afacerile necinstite ale Prefectului Nicolaide precum și daunele aduse de el Statului și Județului numai și numai a se îmbogăți pe sine*”⁶ În disputa politico-electorală, starea administrației județene și locale este unul dintre principalele capete de bătaie, goana după voturi exacerbând dimensiunile realității: „*Conservatorii, întotdeauna au avut harul să repare greșelile liberalilor*”, conchide în 1899 unicul ziar ce apărea, în acel moment, la Focșani, dezmințându-și declarata imparțialitate⁷, care

---

⁶ **Administrația Putnei**, în „Putna”, I, nr.1, 6 noiembrie 1892, p.1 - 2

⁷ Este interesant, pentru transpunerea în epocă, redarea editorialului gazetei „Pressa”, din 1899: „*Aparițiunea unei noi gazete în Focșani nu va surprinde de sigur pe nimeni. Focșanii sunt din orașele de provincie primul în care fiecare partid politic își avea organul său de publicitate. De cât-va timp partidele locale, marcând un îmbucurător progres în modul de a fi, au înlocuit întrucât-va lupta dușmănoasă fără frâu și desagreabile discuții personale, prin discuțiunile mai mult sau mai puțin teoretice ce, sub forme frumoase de multe ori, și-au luat expresia prin presă*

Moderațiunea demnă lua în presă locul violenței de limbajiu ce de multe ori mergea până la brutalitate și trivialități. În discuțiune caracterul ei obiectiv înlocuise aproape cu desăvârșire neobiectivitatea unor nimicuri, a căror importanță până acum se exagera pentru a servi ca pretext de înjurături contra cutărui sau cutărui personajiu politic.

O așa schimbare în bine, evident, îmbucura pe toți oamenii de bine, căci toți vedeau în dialectica politică, o înțeleaptă și sănătoasă îndrumare spre bine și

pledează vădit **pro-domo**: „*Facerea drumurilor publice și pietruirea lor este preocuparea de căpetenie a Prefectului actual (Vasile Apostoleanu – n.n.); ceea ce liberalii n-au făcut în 3 ani și jumătate cât au colectivizat puterea, Conservatorii au izbutit să facă în 3 luni.*

Astfel, pe drumul nou din comuna Soveja, ce duce la Lepșa, s-au așternut 714 grămezi de pietriș.

Pe drumul principal din comuna Răcoasa spre Câmpuri-Soveja, se află deja 410 grămezi de pietriș.

În comuna Câmpuri idem 278; în comuna Vizantea pe drumul Vidra 277; în Străoane-de-Jos, pe drumul Repedea și Dealul-Mare, peste 400 grămezi; în Fitionești, pe drumul principal 320; în Străoane-de-Sus, idem 387; plus că s-au făcut mai multe drumuri de mare înlesnire, precum sunt: la Repedea, Moșinoae, Dealul-Mare, Mărăști și alte multe, care în adevăr erau necesare.

Dacă liberalii puneau mai mult zel în îndeplinirea datoriei lor ca funcționari, desigur că nu s-ar fi pierdut peste 3 ani de zile în plimbarea favoriților și a favoritelor (sic!) etc. etc. cu zile de

toți prevedeau că noul mod al gazetelor de a simți și aprecia lucrurile, va exercita o puternică influență morală asupra caracterelor, de a căror lipsă cu atâta durere și dăscurajare toată lumea se plânge și încă pe drept cuvânt.

Din nenorocire însă cele două organe hebdomadare de publicitate, Poporul și Viitorul Putnei, încetează de a mai apare tocmai când apariția lor era mai necesară și mai bine apreciată. Focșănenii se găesc azi prin urmare fără nici un ziar. Aparițiunea jurnalului nostru se impunea deci.

Consecinți cu cele mai sus expuse, vom căuta să analizăm absolut imparțial toate fazele activității politice a diverselor partide (subl.n.) și în totul nu ne vom conduce de cât de o singură normă: imparțialitate și corectitudine în judecarea faptelor și oamenilor. Va fi credem spre asanarea moravurilor noastre politice, va fi un exemplu de cum trebuie să se conducă și să se manifeste fiecare.

Nu avem pretenția de a moralisa lumea. Scim însă numai atât că exemplele bune sunt folositoare, de ori unde ar veni ele” (Redacția, Jurnalul Nostru, în „Pressa”, I, nr.1, 15 iulie 1899, p.1)

prestație⁸ Un deceniu și jumătate mai devreme, limbajul altui ziar focșănean – neînregimentat nici acesta, oficial – nu diferea în creionarea imaginii asupra administrației la nivelul țării, în general, și a județului Putna, în special. „*Păcatele relei administrațiuni prin județe sunt așa de numeroase încât, în starea noastră rutinară de administrație județeană, am ajuns în adevăr să ne îndoim de noi înșine dacă mai suntem capabili de a o poseda vreodată* (subl.n.) *Se mai găsesc comune rurale în județul nostru unde de ani întregi n-a mai călcat picior de subprefect, ba avem chiar comune care n-au văzut față de prefect, de când există ele*”⁹. Potrivit părerii exprimate de gazetă, „*numai prin inspecțiuni minuțioase va putea înceta răul. Numai prin reprimarea abuzurilor și onesta funcționare a factorilor administrativi vom putea scăpa de nesiguranța și desmățarea condamabilă în care se găsesc cele mai multe comune rurale din județul nostru*”¹⁰. În 1885, noul prefect, Al. Plagino, „*activitatea administrativă și-a început-o cu vizitarea minuțioasă a plășilor și comunelor, mai ales a acelor din plasa Zăbrăuț unde suferințele locuitorilor din cauza unei rele administrațiuni lasă mult de dorit*”¹¹.

În adevăr, inspecțiunile administrative constituiau, în epocă, una dintre principalele forme de cunoaștere, conducere și control a localităților unui județ. „*Cu cât am făcut inspecțiuni mai dese și mai multora din comunele acestui județ, cu atât am avut ocaziunea să constat și să-mi formeze convingerea că serviciile comunelor rurale se mișcă cu mare anevoință și aceasta numai din cauză că ne lipsește un personal din care să se poată recruta notarii, cari sunt cheia întregii administrațiuni comunale*” – consideră prefectul P. N. Slăvescu în

---

⁸ Îmbunătățiri, în „Pressa”, I, nr.12, 27 septembrie 1899, p.1

⁹ Ch. Manea, Starea administrațiunei din județul Putna, în „Luptătorul”, VI, nr.395, 11 august 1895, p.1

¹⁰ Ibidem

¹¹ Ibidem

Raportul anual către ministrul de Interne (din 22 decembrie 1898)¹² De menționat, de asemenea, că neajunsurile edilităților comunale sunt puse nu numai pe lipsa profesioniștilor ca atare – a notarilor, cum am văzut -, ci și pe lipsa veniturilor comunale. „Sunt multe îmbunătățiri ce ar trebui să se facă la comunele rurale, nu se poate însă aproape deloc păși înainte din cauza veniturilor neînsemnate de cari dispun și a multiplelor cheltuieli obligatorii ce li se impun. După observațiunile ce le-am cules prin comune, trebuie să arăt că modificarea legii maximumului se impune în ce privește comunele rurale, căci dacă această lege dă rezultate satisfăcătoare pentru comunele urbane, în schimb pentru cele rurale nu este o lege fericită, deoarece acestor comune le dă drept a percepe numai niște taxe iluzorii. Recunoscând, dar, că este de mare nevoie a se găsi mijloace pentru ca comuna rurală să-și îmbunătățească veniturile, credem – propune prefectul de Putna – că unul din mijloacele care ar putea să dea rezultate mai mulțumitoare ar fi de a se da comunelor dreptul de monopol asupra cârciumelor, precum și de a se reînființa vechea taxă asupra cazanelor de fabricat rachiu, care dă venituri sigure, dar care prin actuala lege a maximumului este desființată”¹³

Reședința de județ, orașul Focșani era firește, la sfârșitul veacului, administrația locală cea mai disputată. A ne forma, astăzi, o imagine asupra așezării – în curs de modernizare, în acea epocă – prin

¹² vezi **Raportul Prefectului P. N. Slăvescu pe anul 1898...** Uneori apăreau în gazetele locale relatări asupra realizărilor tehnico-gospodărești efectuate în timpul mandatului respectiv, inserții făcute în funcție de simpatia politică a gazetei. „Pentru a dovedi sârguința și zelul pe care-l depune prefectul nostru (P. N. Slăvescu –n. n.) pentru îmbunătățirea județului, e bine să arătăm următoarele lucrări mai importante, făcute sub controlul serviciului tehnic (sunt înșirate reparațiile de drumuri și podețe, construirea mai multor diguri – n.n.). Nu putem de cât să aducem mulțumirile noastre domnului Prefect, precum și domnului șef al serviciului tehnic pentru îmbunătățirile făcute spre folosul și binele locuitorilor județului” (Îmbunătățiri, în „Libertatea”, I, nr.2, 19 aprilie 1898, p.1)

¹³ vezi **Raportul Prefectului P. N. Slăvescu pe anul 1898...**, p.76

Mărturii de epocă privind situația fostului județ Putna și a orașului Focșani la sfârșitul secolului al XIX-lea

---

intermediul presei timpului, este o întreprindere destul de dificilă, datorită subiectivismului și injoncțiunilor politicianiste ce însoțesc ilustrarea vieții orașului. A unui oraș a cărei dezvoltare în anii interbelici îndreptătea superlative. „În privința lucrărilor edilitare Focșanii sunt mai avansați decât multe orașe din vechiul regat și chiar din Transilvania. Oricare ar fi luptele politice locale, trebuie recunoscut că Focșanii au avut primari pricepuți și buni gospodari, cu atât pentru că au făcut cele câteva bulevarde a căror podoabă de castani impresionează plăcut pe orice străin de localitate și nici pentru grădina publică – destul de frumoasă – ci mai ales pentru că s-au îngrijit înaintea celor mai multe orașe, înaintea capitalei chiar, de alimentarea cu apă, de care depindea sănătatea și averea locuitorilor.

Înainte de aducerea apei din Babele (Găgești) și alte izvoare prin conducte de fontă după proiectele inginerilor Șt. Gheorghiu și C. Mironescu din 1890 (lucrare care pare să fi costat peste 1.000.000 lei, sumă enormă pe vremea aceea), bântuiau incendiile și epidemiile de tifos. Conductele de după război au întregit ce s-a făcut și astfel atunci s-a terminat calamitatea lipsei de apă de care vorbesc cronicile.

Canalizarea apelor de scurgere, începută înainte de război se continuă și orașul va trebui să găsească mijloacele necesare pentru completarea rețelei de canale, căci îndeșirea populației fără canalizare periclitează igiena publică.

Luminatul electric s-a făcut în 1912 și a costat circa 750.000 lei. Uzina e situată în centrul orașului și procură curent de 220 volți.

Tot așa, înaintea altor orașe, Focșanii au clădit halele din piața Moldovei la 1891 dintr-un împrumut de 100.000 lei și hala din piața Munteni.

Strada Mare a Unirei, strada Centrală, o parte din Bdul Gărei au fost printre cele dintâi străzi din Focșani care s-au pavat cu piatră de granit, iar trotuarele cu plăci de bazalt.

O particularitate a trotuarelor este că sunt mult prea înalte față de restul străzii, chiar dacă s-ar motiva înălțimea mare a trotuarelor prin nevoia de a asigura scurgerea apelor fără canalizare subterană,

aceasta rămâne totuși un defect, care trebuie remediat la prima ocazie”¹⁴.

Dacă aceasta este imaginea istorică a orașului, contemporanii finelui de veac aveau, însă, cu totul alte percepții ale dimensiunilor edilitar - civice focșănene. **Una dintre principalele chestiuni edilitare dezbătute în epocă era cea a apei.** Primarii care se perindau erau învinuiți de speculații oneroase în aprobarea proiectului de aducere a apei. Astfel, prin 1885, intenția primarului de a accepta un proiect tehnic al unui amic naște bănuieli, mai ales că nu este consultat Consiliul Comunal. *„Se zice – noi nu afirmăm nici luăm răspunderea că, dacă d.primar (N. Săveanu – n.n.) s-a angajat personal cu diferiți proprietari arătați mai sus, cauza ar fi că însuși d-sa avea de gând să cumpere pe sub mână acele isvoare, sau să se facă părtași cu acei proprietari, ca să beneficieze de sumele ce s-ar impune comunei în urmă să plătească pentru a le cumpăra(...). Nu suntem contra aducerii apei. Dar ne pare rău când vedem că în asemenea chestiune atât de gravă, unde sunt în joc banii contribuabililor, unde se joacă pe o singură carte viitorul și averea comunei, se procedează cu atâta ușurință, și când ar fi fost mai bine să se lucreze cu mai mult tact și prudență, ca nu mai târziu, după ce comuna înglodată în datorii pentru 25 de ani, să regrete un moment de slăbiciune. Consiliul comunal este răspunzător de tot ce se face, și este încă timpul să revină la alte sentimente mai bune și mai fericite.*

Iar voi cetățenilor Focșăneni cari aveți a plăti cu sudoarea voastră această risipă de bani, vouă vă incumbă măsurile și inițiativa ce trebuie să luați ca să opriti pe asemenea risipitori a bunurilor voastre și despre care lor puțin le pasă de veți ajunge în sapă de lemn. Ce face (sic!) dnii Voinov, Bălănescu, Fotin Robescu, Apostolianu (din partida conservatoare, aflată, atunci, în opoziție – n.n.) și ceilalți ? Nici acum nu e momentul a se uni spre a îndrepta răul când se numără și dlor ? Nu cheltuiește cineva cu atâta ușurință 1.500 de mii lei. Acești bani nu-i vor

¹⁴ T. Rădulescu, Focșanii. Date asupra orașului în legătură cu planul de amenajare, în „Milcovia. Revistă regională de studii”, I, vol.I, 1930, p.64 - 65

plăți actualii consilieri; să se gândească că-i vor plăti cu lacrimi de sânge, mai cu seamă atunci când suma odată cheltuită, vom avea în schimbul ei o caricatură”¹⁵ Nici primarul care va urma, ales la 2 noiembrie 1886 – C. Cernat – nu va putea evita întrebările acuzatoare ale presei locale, căci el „*prin vădită neglijență, sau rea credință ce a arătat, ținând în cartoanele Primăriei acele rapoarte (ale inginerului Gheorghiu, „care a cerut desființarea unui teren de peste 1.200 metri rău construit” – n.n.), venite la timp, a încurajat pe d-l Vârnav*

---

¹⁵ **Cestiunea Apel**, în „Luptătorul” VI, nr. 394, 4 august 1885, pp.1-2; vezi și N. Bene, **Cestiunea Apei**, în „Luptătorul”, VI, nr.397, 25 august 1885, p.1-2; Ibidem, VI, nr.399, 8 septembrie 1885, p.2; **Aducerea apel**, în „Adevărul”, V, nr.2, 3 ianuarie 1888, p. 2 („*Mercuri seară, consiliul comunal întrunindu-se, printre alte cestiuni ce a rezolvat, având în vedere asigurarea ce are, că captarea a reușit pe deplin și că izvoarele Babele - Cucuieți debitează nu numai volumul cerut de 3.000 m.c. apă în 24 ore, dar chiar cinci-șase mii m.c., au decis ca să se facă imediat publicațiuni pentru darea în întreprindere a celorlalte două părți a aducerii apei, adică: conducte și distribuțiunea, a căror valoare se ridică la aproape suma de un milion lei. Termenul licitației s-a fixat la 1 Martie viitor. Concurența se va face prin oferte sigilate. Consiliul comunal a decis tot într-un timp, de a se invita dl.inginer Gheorghiu, autorul proiectului, să facă a se prevedea în caietul de sarcine un diametru mai mare pentru tuburi și o capacitate mai mare pentru canalul de aducere, astfel ca să poată fi primitor de un volum de cinci, șase mii metru cubi apă, în loc de 3.000 m.c. după cum se prevăzuse.*

După declarația dlui Gheorghiu făcută în ședință, sporul de cheltuială pentru lărgirea conductei nu va întrece suma ce va rămânea economie de la captare, astfel că fără sacrificiu comuna va putea să asigure viitorimii puțința de a-și mări volumul de apă dacă, după cum este probabil, trebuința va exige.

După calculele făcute cu volumul de apă ce se va aduce, Focșanii va dispune de 150 litruri (sic!) apă de locuitor, în 24 ore, și la nevoie, cu puțină cheltuială va putea să-și îndoiască acest volum. Prin urmare Focșanii va fi pus, în ce privește alimentarea cu apă, pe același picior ca Parisul (subl.n.). Mai mult încă, căci în cele 200 litruri de locuitor pe zi a Parisului intră pe jumătate apă de serviciu, de calitate inferioară, pe când apa Focșanilor va fi toată de izvoare de prima calitate”).

(antreprenorul construcției – n.n.) să continue cu lucrările sale în paguba comunei”¹⁶. Câteva săptămâni mai târziu, gazeta scrie deschis despre presupusul caracter oneros al contractului: „În momentele când scriem aceste rânduri, gheșeftul cu milionul și jumătate pentru alimentarea orașului Focșani cu apă de izvoare, a luat un avânt puternic; edilii comunei noastre se întrec care mai de care să dea iama pentru a-și umple buzunarele din dinarul public”, ancheta ordonată de Ministerul de Interne mușamalizând afacerea¹⁷. Problema apei de băut avea să preocupe pe focșăneni și după terminarea instalării conductelor, vina existenței, mai ales în urma ploilor, a impurităților în apa potabilă atribuindu-se incapacității administrative a adversarilor politici ce se aflau în fruntea urbei, care sunt incriminați că își urmăresc, cu prioritate, satisfacerea intereselor personale în dauna celor obștești. „Sunt 5 - 6 ani de când apa de băut a început a se tulbura la fiecare ploaie ce a căzut pe distanța de la locul de captare a izvoarelor până la Focșani; astfel că bucuria ce simțeam cu toții că în fine după multă așteptare, după mari cheltuieli, vom avea cea mai bună apă de băut și din acest punct de vedere igiena orașului nostru se va îmbunătăți foarte mult, am revenit iarăși la starea tristă de mai înainte, de a fi nevoiți să bem apă murdară și plină de infecțiuni – se plângea într-o gazetă conservatoare, în 1897, **Un Focșănean**; o apă care după părerea multora ar fi cauza principală a epidemiei ce bântuie orașul nostru (...). Când cineva nu luptă pentru a se pune în fruntea unor afaceri importante, cum sunt cele

¹⁶ Alimentarea orașului cu apă, în „Furtuna”, I, nr.5, 5 noiembrie 1887, p.3; vezi și O întrebare d-lui Cernat Primarul orașului, în „Furtuna”, I, nr.2, 15 octombrie 1887, p.2

¹⁷ Alimentarea orașului cu apă, în „Furtuna”, I, nr.10, 10 decembrie 1887, p.3; vezi și Apa la Focșani, în „Liberalul”, II, nr.55, 19 august 1891, p. 2; despre istoricul aducerii apei la Focșani, vezi D.F.Caian, **Istoricul orașului Focșani**. Scris cu prilejul Jubileului de 40 ani de domnie a Majestății Sale Regelui Carol I, Tipografia, Legătoria de cărți și Steriotipia Gh. A. Diaconescu, Focșani, 1906, p.171-196

comunale, decât numai spre a se procopsi personal sau a servi o politică ordinară; când cineva crede că pentru a administra interesele publice este de ajuns a iscăli de primire hârtiele, a pune câte o rezoluție anodină și a face niște cârpeli de pavage, fără a fi în stare să îmbrățișeze cu energie și inteligența sa afacerile cele mari în jurul cărora să învârtesc cele mici, neapărat că rezultatul acțiunii unor asemenea primari nu poate să fie decât nul și neînsemnat pentru binele orașului. Vinovați sunt pentru această stare capii partidelor, care luând puterea în mână nu sunt în stare să treacă peste strâmtele interese ale oamenilor de partid; vinovați sunt și alegătorii care la alegeri nu se gândesc mai departe de micile lor interese uitând cu totul interesele cele mari ale obștei. Toți acești factori ai vieții noastre publice trebuie să înțeleagă odată, că un oraș ca al nostru, care are venit anual de un milion; care cu aceste mijloace aspiră să pună tot ce este rațional posibil pentru îmbunătățirea condițiilor de trai nu va putea merge înainte, încredințând cârmuirea unor Cenușeri (sic!) cari, fără a mai vorbi de cunoștințe serioase ce trebuie să aibă, n-au trecut în toată viața lor nici măcar hotarul țării spre a vedea ceea ce au făcut și fac alții pentru binele obștesc”¹⁸ Oricum, însă, dincolo de calitatea ei, apă exista

---

¹⁸ Un Focșănean, **Chestia Apei de Băut**, în „Ecoul Vrancei”, II, nr.69, 15 iunie 1897, p.1; la finele veacului, încă se mai discuta despre „*insalubritatea apei de la Babele*”, motivându-se că „*Apa de la Cucuței e suficientă pentru trebuințele Focșănenilor, dovadă de acest lucru e că în 1886 și 1887 Comisiunea esamenătoare a calculat și găsit suficientă apă din izvoarele de la Cucuț. Prin urmare, dacă s-a permis dlui Inginer Vârnav a abandona acele izvoare și a hărăzi apa din mlaștina Babele, este că Ediliu au vroit să facă folos pungei dlui Vârnav în dauna Focșănenilor*” (Tache, **Apa de băut**, în „Ecoul Vrancei”, II, nr.67, 8 iunie 1897, p.2); vezi și Idem, **Apa de băut și ediliu Focșaniului**, în „Ecoul Vrancei”, II, nr.66, 1 iunie 1897, p.2-3 – un istoric polemic, la adresa „*colectiviștilor*” (național-liberalii), învinuiți de schimbarea sursei de captare, de la Cucuței la Babele: „*Oamenii de știință, Doctori eminenți din București, și-au dat verdictul. Ei au găsit că apa din Focșani conține miliarde de microbi vătămători sănătății; mai mult de cât atât: nu*

suficient în oraș, problema în suspensie fiind cea a presiunii debitului și a racordării individuale. „*Avem și n-avem apă în tot orașul; la unii dintre cetățeni apa e prea de ajuns, iar la alții lipsește cu desăvârșire – fie că cei din urmă nu vor să și-o procure, fie că alții n-au mijloace, fie în cele din urmă că în apropiere nefiind conducte de apă le e prea dificil să cheltuiască pentru aducerea ei*”¹⁹

Epidemiile care, la sfârșitul veacului, făceau victime în Focșani erau puse pe seama insalubrității apei captate, „*faimosul inginer Vârnav*”, antreprenorul conductei, fiind considerat „*părintele tiphosului de la mlaștina Babele*”²⁰ Pericolul public ce-l reprezenta insalubritatea apei îl determină pe șeful Serviciului Medical din București, dr. I. Felix, să viziteze sursa apelor de captare – de la Babele și Cucuieți. „*S-a constatat că apa de la Babele nu se poate întrebuița decât după ce e fiartă sau bătută cu piatra acră; e lucru dovedit că apa murdară din*

---

sursa de la Babele a fost aprobată de Comisiunea din București de a se servi Focșănenilor, ce din contra, apa de la Cucuieți pe care Colectiviștii au abandonat-o”; în realitate, însă, hotărârea era luată încă din 1885, când, pe baza unor rapoarte de specialitate, Consiliul Comunal „*decide a se trimite în examinarea consiliului tehnic superior procesele verbale și constatările făcute la izvoare („studii și sondaje serioase precum și analiza apelor de la abundentele izvoare din localitatea Babele și Cucuieți”) de comisiunea inginerilor, cât și condițiunile de licitație pentru elaborarea proiectului de finitiv pentru alimentarea orașului cu apă de la Babele și Cucuieți.*

În urma avizului No. 187, ce a dat consiliul tehnic, în intervalul de timp de la 3 Iunie până la 3 Iulie s-au făcut noi studii preliminarii la numitele izvoare de câtră aceeași ingineri, și raportul lor s-a prezentat în consiliu la 15 Iulie, iar la 29 August, dl primar a fost autorizat de Consiliu să încheie contractu cu dnii ingineri C. Mironescu și Ștefan Gheorghiu pentru facerea planurilor de aducerea apei de la Babele, care contract a fost aprobat de consiliu în ședința de la 6 Sept. 1885” (apud D. F. Caian, op.cit., p.192 - 193)

¹⁹ Lipsa de apă și pericolele ei, în „*Ecoul Vrancei*”, III, nr.112, 14 mai 1898, p. 2

²⁰ Salubritatea publică din Focșani, în „*Ecoul Vrancei*”, III, nr.119, 2 iulie 1898, p. 2

ploi pătrunde în apeductă prin mai multe puncte. Din această cauză avem sute de oameni bolnavi, spitalele pline cu suferinzi, plus că tiphosul face victime aruncând dolii în familiile Focșănenilor. Doctorul Felix a mai constatat că în Focșani e cea mai mare necurătenie, că piața e infectă, canalul din pescărie e un focar de boli periculoase; bălți înverzite și infecte, gunoaie prin Bahne, la Abator, Tăbăcari etc. că ecsistă abatoare clandestine și multe alte neajunsuri”²¹. Cei mai mulți dintre bolnavii de „tiphos” sunt tinerii „care frecventează școalele primare și Liceul, Directorii acestor școale au cerut intervenirea Primăriei, dar nu s-a luat nici o măsură urgentă și practică. În fiecare casă de cetățean e cel puțin un bolnav, lumea e cuprinsă de spaimă mai ales acum când vede că aceste maladii fac jertfe, precum e mult încercatele familii N. Robovici, Ovanes Navasart, Costică P. Stănescu și dl Profesor Pamfilie care au avut durerea să dea jertfă tiphosului câte un copil”²² Peste un an, în 1898 – situația epidemică era pozitivă, edilitatea orașului fiind apreciată de către un ziar „independent”, în condițiile în care în fruntea urbei se afla același primar (N. Săveanu), incriminat de gazeta conservatoare în anul precedent. „Cine nu-și amintește (făcând comparație anul acesta cu anul expirat) că în luna Iulie era bântuită populațiunea de tot felul de boale și cele mai numeroase era (sic!) tifosul, știința constatase că numai din cauza prea multor ploi, care formaseră miasme în locurile unde apa stagna (fiindcă orașul este situat pe teren plan) precum și din tulburarea apei potabile la sursa isvoarelor, numărul bolnavilor zilnic ajunsese până la 38 (acei cunoscuți), iar al morților câte 4 - 5. Grație măsurilor paliative luate din timp, anul acesta nu numai că nu avem de semnalat morți, dar nici bolnavi; anul expirat nu numai spitalele în No. de 3, erau neîncăpătoare, dar cei cu boale contagioase erau transportați la spitalul din marginea orașului, cari și acela devenise insuficient; poliția sanitară și administrativă de teama flagelului de anul trecut, a desfășurat o activitate fără seamăn și grație cerului, suntem apărați nu

---

²¹ **Edilități**, în „Ecoul Vrancei”, nr.67, 8 iunie 1897, p.1

²² **Informațiuni**, în „Ecoul Vrancei”, nr.67, 8 iunie 1897, p.3

numai de boale contagioase, dar și de tot felul de boale în număr așa de mare ca anul trecut.

Se va obiecta poate de gurile rele că nu îngrijirea și precauțiunile luate a făcut ca populațiunea să nu fie bântuită de boale anul acesta, ci din cauza lipsei de ploi; aceasta ar fi o erezie căci ploi au fost, dar apa ne mai stagnând (având scurgere) și nici apa potabilă ne mai fiind tulburată a putut face înlăturarea boalelor. Bulevardele deschise și bine îngrijite, cum și grădina publică și crângul din marginea orașului, cu parcurile și aleile sale, au contribuit mult prin aerul curat respirat de cetățeni, de a fi sănătoși și rezistenți contra boalelor. Se speră că deși timpul de vară nu e trecut, că față de activitatea desfășurată de poliția sanitară și administrativă, pusă în mișcare de neadormitul Primar Dl N. Săveanu²³, vom intra în iarnă sănătoși, ceea ce va face fala și mândrie părinților orașului²⁴.

---

²³ Primarul N. Săveanu, liderul liberalilor din județ, poreclit de către adversarii conservatori Suveica este una dintre personalitățile cele mai adulate (de către liberali) și, în același timp, blamate (de către adversari) din Focșani. Iată, de pildă, o gazetă locală scria în 1886: „De la numirea Dlui N. Săveanu ca prefect în capul județului nostru, vedem cu o deosebită satisfacțiune, că administrațiunea în tot districtul a luat o mare schimbare în bine. Se cunoaște de la prima vedere că în capul ei a venit un bărbat distoinic (Sic!) și harnic. Mașina administrativă, care până la venirea D-lui dormita, și numai din când în când da semne de viață, din contra de aci înainte totul s-a pus într-o mișcare regulată. D. Săveanu de la numirea sa a făcut vreo trei excursiuni prin județ, inspectând mai multe comune, unde multe îndreptări a făcut și bune și sănătoase sfaturi a dat sătenilor.

Și după cât suntem informați, D-l Săveanu va hotări două zile pe săptămână pentru inspectarea comunilor județului, voind să facă în adevăr o administrație prin propriul său viso, iar nu de pe salte (sic!) cum s-a făcut până acum” (Administrația, în „Adeverul”, III, nr.32, 20 iulie 1886, p.1). În 1898, în timpul unei campanii electorale pentru demnitatea de primar, oficiosul conservator scria despre N. Săveanu: „El, nu știe nimic alta, decât să jecmânească, să fure, să înșele, să facă lucrări în regie, și totul în regie... Are manieri de mojić. Educațiunea și-a primit-o în pușcăria din Tecuci; în urmă a

Mărturii de epocă privind situația fostului județ Putna și a orașului Focșani la sfârșitul secolului al XIX-lea

---

Orașul avea în 1899 o **populație** de 17.039 de suflete (respectiv, 3.819 familii) – 11.516 români, 3.360 unguri și austrieci, 39 greci, 48 sârbi, 32 bulgari, 43 ruși, 25 germani, 27 italieni, 13 francezi și 1933 de alte naționalități; aceștia din urmă trebuie să-i reprezinte, în primul rând, pe evrei, căci, pe de altă parte, statistica după cultul exercitat indica la 1899 11.627 de ortodocși și nu mai puțin de 4.259 mozaici. În pragul veacului al XX-lea, **orașul Focșani**, „care ocupă un teritoriu prea mare în raport cu populația”, era împărțit în 4 „despărțiri sau colori” și avea 49 de suburbii cu 125 de străzi. „*Stradele principale ale orașului sunt: a) Strada Mare a Unirei, care începe de la vechea barieră București și se termină în N.orașului. b) Strada Gărei, prelungită cu strada Centrală, care merge de la Gară, trece pe dinaintea tribunalului și se sfârșește pe șoseaua națională ce merge spre Tecuci. Aceste 2 strade au fost pavate cu basalt artificial, în urma creditului de 100.000 lei, votat de comună și împart orașul în cele 4 color. c) Calea Națională, cu direcția de la S. la N.; pe ea se face defilarea trupelor în zilele de sărbătoare. d) Bulevardul Sf.Ioan, pe care e situat Liceul „Unirea”, teatrul Lupescu, grădina publică și catedrala Sf.Ioan; începe din șoseaua Națională, trece prin fața pieței și dă în strada Mare a Unirei. Ambele sale laturi sunt plantate într-un mod foarte regulat cu arbori. e) Strada Elisabeta sau Ocolul, care merge paralel cu strada Mare și care dă în târgul de vite (ocol). f) Bulevardul Cazărmei, de asemenea pavat cu basalt artificial, și care e un fel de continuare a stradei Mare a Unirei; începe din fața clubului sub-ofițerilor și dă afară din oraș, la Milcov, trecând prin cele 2 rânduri de cazărmi. g) Ghergheasa, care trece bulevardul Cazărmei și*

---

fost fecior în casă, apoi notar bătut cu vergi de Prefectul Mârza, iar după aceasta, căpătând protecția D-lui Tache Anastasiu, și-a făcut averea de o jumătate milion prin jafuri. N-a trecut fruntaria, nu știe vorbi decât românește; n-a văzut nimic. El este un incul”. (T., **Aptitudinile d-lui Săveanu**, în „Ecolul Vrancei”, III, nr.125, 13 august 1898, p.1)

²⁴ **Starea orașului Focșani**, în „Libertatea”, I, nr.15, 19 iulie 1898, p.3

dă în șoseaua Brăilei etc.”²⁵ De asemenea, orașul avea două piețe – cea din fața Bisericii Sf. Ioan, „care e mai mult de brânzeturi, păsări și alte mărunțișuri aduse de mocancele din satele învecinate și care la sărbătorile naționale servește pentru stabilirea de soldați în fața catedralei”; iar cealaltă, situată lângă Biserica Domnească, era considerată a fi „adevărată piață; ea a fost zidită în 1891 în urma împrumutului de 100.000 lei făcut de Primărie”²⁶.

La sfârșitul veacului, în orașul Focșani ființau **3 spitale** – cel Județean, cu 20 paturi, înființat în 1867; Spitalul Profetul Samuil, cu 34 de paturi, înființat în 1838 (aparținea Epitropiei Generale a Bisericilor Sf. Spiridon din Iași); Spitalul Israelit, cu 6 paturi, înființat în 1871²⁷ În cuprinsul județului erau **trei spitale de plasă** – la Odobești, Panciu și Adjud (cu 10 - 12 paturi fiecare) -, precum și un spital rural, la Vidra. Acesta din urmă „întreținut cu fondurile Statului și administrat de județ a funcționat și funcționează în mod regulat cu un număr de 58 paturi”²⁸, el datând din 1887. „Spitalul de la Vidra a început să-și dea roadele binefăcătoare – consemna presa vremii. Cel dintâi care a resimțit binefacerile lui a fost, după cât suntem informați, d-l sub-prefect de Vrancea, stimatul dn.Vârgolici. Grație aflării la Vidra a d-lor doctori ai spitalului, Popovici și Olcovschi, un copilaș al d-lui sub-prefect, bolnav primejdios de o pneumonie acută, și-a redobândit sănătatea. D-nii doctori și-au făcut debutul lor în localitate cu succes, iar d-l Vârgolici a fost cel dintâi ce a beneficiat de existența spitalului de la Vidra, pentru a cărui instalare și grabnică deschidere a contribuit mult”²⁹ În afară de aceste spitale – al căror număr redus de paturi este

²⁵ G. I. Lahovari, C. I. Brătianu, Gr. G. Tocilescu, op.cit., p. 402

²⁶ Ibidem, p. 403; vezi și **Construirea noii piețe**, în „Liberalul”, II, nr.61, 2 octombrie 1891, p. 3 (primarului – conservator – i se aduc acuzații de malversațiuni financiare în decontarea construcției noii piețe)

²⁷ G. I. Lahovari, C. I. Brătianu, Gr. G. Tocilescu, op.cit., p. 401

²⁸ vezi **Raportul Prefectului P. N. Slăvescu pe anul 1898...**, p. 66

²⁹ **Sciri și Fapte**, în „Adeverul”, V, nr.1, 1 ianuarie 1888, p.1

Mărturii de epocă privind situația fostului județ Putna și a orașului Focșani la sfârșitul secolului al XIX-lea

---

semnalat de către presă autorităților³⁰ - la Focșani exista și un Azil de infirmi, înființat prin 1890. „*Mulțumită concursului neobosit și cotizatiilor depuse de către Cetățenii Focșeneni, Orașul este acum înzestrat cu un Azil pentru săraci; în el se adăpostesc actualmente 12 infirmi bătrâni, adică cu 2 mai mult decât prevederile budgetare – se spune într-un Raport al Poliției locale, în 1891. La această operă de binefacere, s-au asociat aproape toți Comercianții – fără osebire de religie sau naționalitate; și în schimbul sacrificiilor ce se fac, orașul este scutit să adune de pe uliță oameni morți de frig și de foame. Cu toate acestea, suferințele sărăcimei sunt foarte mari și adânci, așa că azilul înființat pentru infirmi este un început numai, de îndulcirea*

---

³⁰ „*De multe ori am atras prin coloanele acestui ziar (conservator – n.n.) atențiunea Consiliului Comunal și celui județean, pentru neîndestulătorul număr de paturi ce se află actualmente la ambele spitaluri din acest Oraș; rugasem în nenumărate rânduri pe reprezentanții județului și ai Comunei, să avizeze la mijloacele necesare spre a se spori numărul paturilor pentru bolnavii care au nevoie a fi primiți în căutarea doctoricească a spitalurilor. Glasul nostru însă n-a ajuns până la urechile celor îmbuibăți de lux și ostentație (Sic !); parte din membrii acestor Consilii sunt ocupați cu alte afaceri care le sporesc veniturile; Prefecții, Primarul regimului Colectivist sunt asemenea îngrijați a-și încasa regulat lefurile și huzmeturile (Sic !) ce le procură multiplele lor daraveri ocultiste. Când însă este vorba să facă ceva și pentru suferinzii săraci, acești hipochimeni nu au niciodată timp să aducă o îmbunătățire, o ușurare la suferințele mitocanilor săraci (...). S-a dovedit adeseori însă, că acești șarlatani de bălci (liberalii – n.n.), sunt incapabili a se ocupa cu ceva folositor pentru binele omeniei. În timpul guvernului Conservator (la 1890) Consiliul Județean după intervenirea d-lui Prefect Iancu C. Robescu, a înființat încă 5 paturi la Spitalul Județului, pentru care Primăria s-a oferit a le subvenționa cu câte 5.000 fr. pe an; de atunci până azi, lucrul se mărginește aci; deși veniturile Comunei au crescut. Edilii nu se gândesc nici o dată, că și numărul suferințelor fără mijloace s-a înmulțit și că-i obligă legea a le veni în ajutor, a le îndulci suferințele” (Tache, **Insuficiența Spitalelor**, în „*Ecoul Vrancei*”, II, nr.56, 16 martie 1897, p. 2)*

*suferințelor celor fără mijloace*³¹ Acest Raport semnala Prefectului I. C. Robescu faptul că în Azil sunt internați și oameni bolnavi, al căror loc este într-un spital, cerând suplimentarea cu 10 paturi la Spitalul Județean; nici prin această suplimentare, însă, nu se acoperă nevoile bolnavilor, astfel încât o gazetă locală va cere și ea, în 1893, suplimentarea cu încă 5 locuri la Spitalul Județean. *„Este însă dovedit în mod cert că cea mai mare parte din bolnavii săraci stau zile întregi la porțile Spitalului, așteptând locuri libere, și neputându-și căpăta scăparea, mor pe străzile Orașului în mizerie. Destinația Asilului, fiind numai pentru infirmii - săraci, iar nicicum pentru bolnavi, credem că ne facem o datorie sacră a apela din timp la simțămintele bune ale onor. Consiliul Comunal de Focșani, rugând cu toată căldura a înscrie în budgetul exercițiului viitor un spor de 2.500 pentru funcționarea a încă 5 paturi la Spitalul Județean după pilda anului 1891*³²

La sfârșitul secolului al XIX-lea, oficialitatea județeană aprecia că *„Agricultura și mai ales viticultura fiind aproape unicele resurse de avuție în acest județ, constatăm cu o deosebită satisfacțiune că au făcut progrese imense, în raport cu vechiul sistem de cultură*³³. Cu precădere

³¹ Ibidem

³² vezi Caritate publică și Spitaluri, în „Putna”, I, nr.13, 12 februarie 1893, p.2

³³ Espunerea Situațiunei Judeciului Putna prezentată de Comitetul Permanent cu ocasiunea deschiderii sesiunci ordinare a Consiliului General pe anul 1891, Tipografia Alexandru Codreanu 1891, p.1. La 19 octombrie 1886, în organizarea Prefecturii (N. Săveanu – prefect) s-a desfășurat un concurs de plugărie. În prealabil, a fost publicat Programul acestuia, scopul și prevederile regulamentare. *„În scopul de a se stimula ameliorarea arăturilor (subl.n.), cari formează baza fundamentală a agriculturii, precum și de a se introduce mai în grabă instrumente perfecționate printre micii agricultori, Prefectura conform ordinului Ministerului, și de acord cu avizul dat de Comitetul Permanent, a dispus ca în ziua de 14 / 26 Octombrie anul curent, să se țină la acest Judeciu un concurs de plugării, la cari sunt chemați a participa toți plugarii”* (Programul Concursului de Plugărie, în „Adeverul”, III, nr.43, 5 octombrie 1886, p.4).

era cultivat – dintre cereale – **porumbul** (29.735 ha în 1890, respectiv 37.457 ha în 1898), urmat de **orz** (4.014 ha în 1890, respectiv 5.081 ha în 1898) și **grâu** (2573 ha în 1890, respectiv 6.889 ha în 1898). În 1894, instrumentele agricole de care dispuneau sătenii putneni erau încă cele tradiționale – 2.613 pluguri de lemn (3.883 în statistica din 1898), 3.103 pluguri de fier (6.901 în raportul Prefectului din 1898 !). Mașinile

---

Practic, concursul a constat din executarea unei fâșii de arătură potrivit exigențelor regulamentului; că manifestarea nu a fost câtuși de puțin formală, o dovedește substanța premiilor acordate. *„Juriul a dispus și distribuit următoarele premii: 1. Lui Ioan Bejan din comuna Jorâsci, batoza cea mare de porumb. 2. Preotului Vasile Ignat din comuna Pufesci, un trior pentru grâu. 3. Lui Vasile Grigoraș din comuna Ciușlea, o batoză de porumb. 4. Lui Alexandru Săvulescu din comuna Jorâsci idem. 5. Lui Vasile Sava din comuna Făurei idem. 6. Lui Ioan Avramescu din comuna Vidra idem”* (mai urmează alți premianți, până la numărul de 23, cărora li s-a atribuit fie câte o grapă de fier (sătenii de la nr. 8 la nr. 19), fie o semănătoare (nr. 20 – 23), fie premii „bănesci” – câte 5 lei la 16 săteni, respectiv 10 lei „săteanului Zaharia Munteanu, care deși a făcut o arătură mediocră, însă i s-a considerat starea inferioară a plugului, care era purtat numai de doi boi” Efortul organizatoric și financiar al autorităților a fost, prin urmare, remarcabil. *„Cu această ocaziune – comentează un ziar local favorabil guvernamentailor liberali – s-a constatat că agricultura, această principală ramură a industriei naționale, face mari progrese în acest judeciu, unde din numărul tuturor sătenilor prezenți la concurs, numai doi posedau plugul primitiv, iar toți ceilalți cu pluguri perfecționate”* Sugestivă este și ambianța sărbătorească a evenimentului: *„După terminarea concursului, toți concurenții premiați, însoțiți de musica regimentului, s-au dus în corpore la casa D-lui N. Săveanu, prefectul judeciului (el fusese numit în această demnitate cu câteva luni mai înainte, în iulie, până atunci fiind primarul orașului Focșani – n.n.). D-l prefect, după ce le-a spus prin câte-va cuvinte bine simțite importanța acestei solemnități și osebita sollicitudine ce are guvernul pentru progresul agriculturii, le-a exprimat mulțumirile sale și i-a îndemnat ca să vină a lua parte și la concursurile viitoare în număr cât se va putea mai mare”* (Concursul de Plugărie, în „Adeverul”, III, nr.46, 26 octombrie 1886, p. 3)

agricole moderne erau puține – 24 de mașini de treierat cu aburi (30 în 1898), 9 mașini de bătut porumb cu aburi (31 în 1898), 4 mașini de secerat (43 în 1898), 2 pluguri cu aburi etc. Ocupație tradițională în zonă – **creșterea vitelor** este amenințată, la sfârșitul secolului de reducerea locurilor de pășunat, astfel încât *„prin faptul că unii săteni ară parte din întinderile ce posed, s-a redus și creșterea vitelor cari înainte timp făcea una din ocupațiile de căpetenie ale sătenilor, totuși și acum cea mai mare parte dintre dânșii, pe lângă vitele de cari au nevoie pentru munci sau pentru produsele lor, cresc și vite pentru vânzare. Îndeosebi locuitorii din regiunile muntoase se dedau încă acestei ocupațiuni, având locuri întinse de pășune în munții pe cari îi stăpânesc în devălmășie, și aceștia cresc mai mult oi”*³⁴ În 1898, în județul Putna, locuitorii posedau 86.668 oi (iar în 1901 – 114.716), 9.705 berbeci, 33.613 cârlani, 8700 cabaline (15.268 în 1901), 28.000 vaci și viței, 21.000 bovine (61.051 în 1901 !), 26.952 porcine (33.801 în 1901) ș.a.³⁵.

Cultivarea viței-de-vie situa, însă, județul Putna, *„între cele dintâi din țară, atât în ce privește întinderea lor, cât și a calității ce produc”*³⁶; sau, potrivit, altei surse autorizate de epocă, *„Nici unul din jud. României de dincolo de Milcovul nu are mai mare întindere de vie decât jud. Putna”*³⁷ suprafață care s-a dublat față de cea din anul 1859,

³⁴ vezi **Raportul Prefectului P. N. Slăvescu pe anul 1898...**, p.72

³⁵ G. I. Lahovari, C. I. Brătianu, Gr. G. Tocilescu, **op.cit.**, p.140. În 1938, în județul Putna existau: 21.781 cai, 44.311 boi, 157.624 oi, 23.614 porci (apud „Buletinul informativ al Ministerului Agriculturii și Domeniilor”, X, nr.6-7, iunie - iulie 1939, p.586, 590)

³⁶ vezi **Raportul Prefectului P. N. Slăvescu pe anul 1898...**

³⁷ G. I. Lahovari, C. I. Brătianu, Gr. G. Tocilescu, **op.cit.** În 1913, *„numărul hectarelor de vii producătoare”* a fost de 14.002 ha (față de 8.356 ha în 1905) (Dr. I. Macridescu, **Expunerea Situațiunei Județului Putna pe anul 1914. Prezentată Consiliului General în sesiunea ordinară de la 15 Octombrie de Prefectul Județului...**, Tipografia Alexandru Codreanu S-sori V. Nanu, Focșani, 98

Mărturii de epocă privind situația fostului județ Putna și a orașului Focșani la sfârșitul secolului al XIX-lea

---

ajungând în 1898 la 14.126 ha. În ultimul deceniu al veacului, însă, problema cu care se confruntau vrâncenii era cea a filoxerei. „Într-un număr însemnat de comune, locuitorii se ocupă aproape numai cu cultura viilor și populațiunea acelor comune se bucură de o stare economică mai excelentă (sic!), acum însă se resimte o stare de înapoiere, mai ales în podgoria Odobesci și împrejurimile sale, din cauză că viile au reînceput să fie distruse de filoxeră”³⁸ În 1898 cantitatea de vin produsă a fost de 90.666 hl³⁹, în anul următor producția

---

1914, p.21). În 1925, „după statistica oficială a Ministerului de Agricultură”, în județul Putna „totalul viilor pe rod și fără rod” a fost de 14.670 ha, acesta însemnând primul loc între județele Vechiului Regat (pe ansamblul țării, pe primele locuri se situau, firește, județele din Basarabia – Tighina, cu 31.424 ha și Cetatea Albă, cu 30.634 ha). Din punctul de vedere al producției, însă – cel puțin pentru anul menționat -, județul Putna avea cea mai frumoasă medie la ha, această productivitate făcând posibilă realizarea unei producții totale superioare Tighinei și doar cu puțin sub cea a Cetății Albe (Putna – 73,7 hl / ha, cu un total de 886.355 hl; Tighina – 16,3 hl, cu un total de 432.221 hl; Cetatea Albă – 41,3 hl, cu un total de 1.065.704 hl) (C. G. Gorciu, **Viticultura românească**, în „Buletinul Institutului Economic Românesc”, VI, nr.3-4, Martie-Aprilie 1927, p.200 - 201). În anul 1938, suprafața cultivată cu vie a fost de 13.698 ha, județul Putna fiind devansat în continuare de cele basarabene (Lăpușna – 18.128 ha, Tighina – 15.911 ha, Cetatea Albă – 15.381 ha) (vezi **Repartiția producțiunii pe județe**, în „Buletinul informativ al Ministerului Agriculturii, Domeniilor și Cooperăției”, IX, nr.2, Februarie 1938, p.124)

³⁸ G. I. Lahovari, C. I. Brătianu, Gr. G. Tocilescu, **op.cit**

³⁹ Calitatea viilor de la Odobești era recunoscută și de către străini, în plan local exprimându-se necesitatea unei mai bune apărări a intereselor podgorenilor. „Afară de comercianții de vinuri, veniți din diferite puncte ale țării, mai sunt aci și reprezentanți a două mari casse streine, una francesă și alta germană, veniți a face pentru fiecare cassă, cât mai multe mii de decaltri. Astfel că le surâde binișor treaba podgorenilor noștri; acum, tot îți mai place să-i vezi, sunt mai veseli, mai dispuși; li s-a mai luat ceața de pe ochi.

Cu toate acestea, nimic nu poate asigura mai bine interesele acestei podgorii atât de importante, nimic nu poate face din această localitate o adevărată vână

totală de vin a fost „mai bine de 600.000 de hectol”⁴⁰ Sau, potrivit altei surse, de 480.486 hl⁴¹

Dar nu numai filoxera reprezenta o primejdie pentru cultivatorii putneni, ci și ingerințele negustorilor, ale cumpărătorilor care speculau situația aparte a proprietăților vinului, forțând vânzarea lui la prețuri joase, în detrimentul, în primul rând, al micilor producători. „O mare criză bântuiește județul nostru – atrăgea atenția un ziar local în 1896. *Avuția noastră, vinul, este amenințat de o scădere considerabilă din cauza unui sindicat al cumpărătorilor, cari s-au hotărât să stea deoparte, până or scădea peste măsură prețul vinului. Astăzi într-una din cele mai renumite podgorii Țișeștii se vinde vinul pe 50 bani decalitrul. Proprietarii mai mari de vinuri n-au grijă de această scădere având vase, pot aștepta această criză pasageră. Țăranii însă, sau cei lipsiți de capitaluri sunt prăpădiți căci n-au în ce culege. Că această scădere este rezultatul unui joc este și faptul că producția nu e abundentă și calitatea din cauza timpului este excelentă, cea mai bună ce a putut eși, iar prețurile în loc de 2 lei, este (sic!) 50 bani. Același fenomen se petrece ca cu grânele. În mâna agricultorilor sacul de grâu e cu prețul 8 lei, și la angroșiști 14. Deci, cu tot dezastrul, cine poate ține, să ție, căci prețurile se vor urca. Podgoriile de Putna pot ținea pept în privința calității, tuturor podgoriilor, căci se produce vin*

---

de aur, o Californie a României, de cât înființarea unei Societăți locale de viticultură, bine organizată.

Podgorenilor!... vouă celor dintâi vi se impune de a vă gândi la combinarea acestui mijloc. Noptile de iarnă sunt lungi; întrebuițați-le în acest scop! Mai apoi, vă voi arăta și eu părerea mea în această privință”(Bacus, Podgoria Odobești, în „Adeverul”, III, nr.44, 12 octombrie 1886, p.2 - 3); vezi și Idem, Din Odobești, în „Adeverul”, III, nr.50, 8 noiembrie 1886, p.2 - 3

⁴⁰ G. I. Lahovari, C. I. Brătianu, Gr. G. Tocilescu, **op.cit**

⁴¹ **Privire asupra județului Putna. Lucrare întocmită cu ocazia Congresului Asociației Române pentru înaintarea și răspândirea științelor, întrunit în Focșani între 20 - 25 Septembrie 1909, Tipografia Alexandru Codreanu S-sori, Focșani, 1909, p. 71**

excelent, nu apă acră și zamă lungă ca în alte părți (subl.n.). *Este o jale generală atât în Județul Putna cât și în partea limitrofă, a R.-Sărat, unde sunt podgorii admirabile ca Cotești, Dălhăuți, Cârlige, Faraoane și Vârțișcoiu*⁴²

Că situația cultivatorilor de vii putneni reclama concentrarea rândurilor lor și intervenția autorităților statale, o dovedesc și lucrările a două manifestări ce au avut loc la Focșani în 1896. Este vorba, mai întâi, de **Congresul podgorenilor** din Focșani, care a avut loc la 25 august, în sala Primăriei; inițiativa convocării a peste 100 de podgoreni din județele Putna și Tecuci a aparținut președintelui Camerei de Comerț locale, Iacob Missir. În prima parte a lucrărilor, odobeșteanul Ionică Giurgea „*printr-o cuvântare bine simțită și des aplaudată, a arătat vina cea mare a podgorenilor, cari la început au tăgăduit existența filocserei la Odobești și acum cu durere sunt nevoiți a recunoaște că tot dealul Odobeștilor este pierdut, iar viile din vale sunt și ele infectate. Conjură pe ceilalți podgoreni să nu ascundă filocserea ca să nu pățească ca Odobeștenii. Descrie în colori vii ruina ce așteaptă pe cultivatorii de vii și propune ca mijloace de îndreptare*”⁴³ mai multe măsuri de intervenție din partea Statului. La rândul său, M. Lăduncă „*citește un memoriu în care descrie starea nenorocită a cultivatorilor de vii și în special a acelor din Țifești*”⁴⁴, iar reprezentanții guvernului vin și ei cu mai multe propuneri. Congresiștii fixează data unei viitoare întâlniri, a podgorenilor din întreaga țară – la Focșani, la 6 decembrie 1896, în care „*se va discuta mai cu seamă cestiunea organizării unor sindicate regionale în principalele centre de podgorie din țară. Aceste sindicate vor avea menirea să dea un avânt mare comerțului nostru de vinuri atât de depreciat în timpurile din urmă – punând o stavilă speculațiunilor neomenoase ce se fac pre spinarea țeranului podgorean*

---

⁴² Podgoria noastră, în „Ecolul Vrancei”, I, nr.35, 20 octombrie 1896, p.3

⁴³ Congresul podgorenilor din Focșani, în „Viitorul Putnei”, I, nr.29, 29 august 1896, p.3

⁴⁴ Idem, I, nr.30, 5 septembrie 1896, p.2

*mai cu seamă*⁴⁵ La **Congresul viticol** din 6 - 8 decembrie 1896 au participat – în sala Liceului „Unirea” – circa 60 de podgoreni din județele Putna, Râmnicu Sărat și Tecuci, funcționari superiori din Ministerul Domeniilor, prefectul local C. Munteanu. *„În urma discuțiilor relative la scopul sindicatului, congresul votează în aclamațiuni generale întemeierea unui sindicat viticol pentru județele Putna, Tecuci și R.-Sărat cu reședința în Focșani”*⁴⁶

Între propunerile avansate la prima întrunire a podgorenilor, din august 1896, s-a aflat și înființarea unei pepiniere americane la Odobești. În chiar anul următor, aceasta își începe activitatea. *„Una din cele 7 pepiniere de vițe americană din România este și pepiniera Petresci din județul nostru, ca la 300 hectare pământ, la distanță de 3 ½ kilometri de orașul Focșani, situat pe proprietatea Statului, pe teren plan, înconjurat dinspre răsărit de râul Putna, spre miază-zi de pădurea numită Crângul (care a 3-a parte este cedată com. Focșani pentru petreceri și restul lăsat pe seama pepinierii spre a servi la necesitățile pepinierii ca lemnării de viță etc.), la apus cu șoseaua județiană Focșani*

Tecuci și linia căei ferate, și la miază-noapte cu forturile. Chiar în primul an 1897 sub administrația activului, inteligentului și neobositului inspector D-l Gorciu (fiu al Focșanilor), a făcut lucrări ce a atras admirațiunea tuturor, lucrări rodnice ca în 4 ani (subl.n.) de muncă, așa ca 150 hectare pământ plantat cu viță americană de unde să se poată procura vițele lemnoase pentru școală, ca 50 hectare pământ arat și pregătit pentru cultura școalei de viță americană de diferite specii, teren ce se va alimenta cu apă trasă din Putna, ca 50 hectare teren arat și plantat cu pomii - cultură de diferite specii, spre a se procura publicului cu plata 50 bani un pom de un an, 1 leu de 2 ani și 1,50 de 3 ani. Toată înconjurătoarea pepinierii este înzestrată de un gard viu, iar în diferite 4 puncte ale pepinierii s-au construit din lemne magazii pentru conservarea uneltelor de lucru și adăpost lucrătorilor, iar în coastele

⁴⁵ **Congresul viticol**, în „Viitorul Putnei”, I, nr.43, 5 decembrie 1896, p. 3

⁴⁶ **Congresul podgorenilor**, în „Viitorul Putnei”, I, nr.44, 12 decembrie 1896, p.2

Mărturii de epocă privind situația fostului județ Putna și a orașului Focșani la sfârșitul secolului al XIX-lea

pădurei (Crângul) cu fațada la șoseaua Focșani Tecuci s-a început construcția de anul expirat și se continuă anul acesta, un palat ca locuință administratorului pepinierei, compus din 7 camere, de asemeni în construcție un alt corp de căldire cu beciuri care va servi pentru locuința sub-administratorului, plus alte două corpuri de clădire care vor servi ca magazii și grajduri pentru vite. Pentru cultivarea pepinierii, Statul a alocat în budget 90 mii lei pentru anul întâi din fondul filoxeric, iar pentru construcția imobilelor vorbite, fiind date în antreprisă parte din ele, totalul cheltuielilor pentru primul an e de 300.000 lei”⁴⁷

Industria și mica producție erau reprezentate, la sfârșitul secolului trecut, în primul rând de cele două fabrici de zahăr (Sascut și Mărășești), ambele utilizând forța de muncă a 500 - 600 de lucrători; apoi, **exploatarea lemnului** comporta existența a circa 100 herăstraie⁴⁸ sau, potrivit, altei surse din aceeași perioadă, „În regiunea de munte, pentru fabricațiunea lemnăriei de brad funcționează peste 40 herăstae sistem primitiv”⁴⁹. Producția de prune comporta existența a 844 „fabrici” de rachiu de prune și drojdii din vin; existau, de asemenea, 114 „fabricanți” de încălțăminte, ajutați de 320 lucrători și 59 practicanți; 6 „fabricanți” de pălării; 21 de blănării și cojocării; 5 curelării; 176 dogării; 8 „fabricanți” de var; 10 „fabrici” de săpun și lumânări; 41 „fabrici” de cărămizi ș.a.⁵⁰ Orașul Focșani era apreciat în epocă ca fiind unul dintre acelea „cu viitor comercial foarte mare”, datorită așezării sale, care face „din el cheia munților și fiind locul de întâlnire al oamenilor din munți și din câmpie. Aceste împrejurări au contribuit a face din Focșani un târg comercial și industrial; nu mai puțin a contribuit încă și resursele ce le are în podgorii, precum și pozițiunea lui, de a nu fi prea departe de Dunăre. Industriile cele mai

⁴⁷ **Pepiniera de viță americană „Petresci”**, în „Libertatea”, I, nr.10, 16 iunie 1898, p.1

⁴⁸ G. I. Lahovari, C. I. Brătianu, Gr. G. Tocilescu, **op.cit**

⁴⁹ **Raportul Prefectului P.N.Slăvescu pe anul 1898...**, p.74

⁵⁰ G. I. Lahovari, C. I. Brătianu, Gr. G. Tocilescu, **op.cit**

însemnate din Focșani sunt: tăbăcăria, olăria, cizmăria, căldăria, argintăria, jocăria, abageria, dar mai de căpetenie sunt blănăria și tăbăcăria. Lucrul pieilor se face în ograda fiecărui tăbăcar, iar spălatul lor se face în Milcov. Sunt mulți tăbăcari, chiar cu capitaluri însemnate, dar în genere, din cauza concurenței străine, această industrie descrește din zi în zi. Acum (la 1900) se află o fabrică de tăbăcărie în str. Unirea, proprietatea d-lui Nicu M. Anastasiu. Abageria se lucrează foarte bine în Focșani; asemenea și blănăria. Fabricarea lumânărilor și a săpunului a luat în ultimii ani o dezvoltare foarte mare; se produc anual 50.000 ocale săpun de o calitate superioară. După ultimele date (din 1899 - 1900 - n.n.) ale Camerei de Comerț se află în acest oraș 600 comercianți și industriași, din cari: 290 Români, 245 Mozaici, 36 Armeni, 3 Austriaci, 3 Bulgari, 10 Germani și 13 Greci”⁵¹.

⁵¹ **Ibidem**, vol.III, p. 404. Lipsa de capital și mai ales siguranța plasării acestuia, împiedicau, în jurul anului 1880, derularea unor activități industriale, mai ales în condițiile în care „convențiunea ce o avem încheiată cu guvernul Austro Ungar ne făcea aproape imposibilă orice încercare pe terenul economic, încât capitalurile nu îndrăneau a se hasarda” – cum se spunea într-un **Apel** al unui grup de întreprinzători focșăneni din 1886. Însă „Astăzi mulțumită ecspirării acelei convențiuni vecsatoare din toate punctele de vedere, mulțumită curentului puternic ce în general îl vedem manifestându-se în întreaga țară pentru ocrotirea industriei și producțiilor țării pe cale economică; mulțumită și guvernului care a avut tăria a resista presiunilor din afară de a nu mai încheia convențiuni de acelea ce putea să ne aservească economiceste – mulțumită legii de protecțiunea tarifului autonom, care ocrotește munca și industria noastră putem acum păși fără grija soartei capitalurilor noastre pe calea asociațiunilor pentru înființarea de industrii ca acelea ce putem să le întreținem cu materiale prime care se găsesc în țară în mod suficient. În vederea acestora și în dorința de a vedea ca mai curând țara noastră de a mai fi tributară industriilor streine (subl.n.), mai mulți cetățeni din acest oraș Focșani, s-au strâns în ziua de 9 Iulie 1886, și consultându-se au emis părerea în unanimitate de a se forma o asociațiune pe acțiuni în scop de a se înființa fabrici industriale. Despre care au încheiat două procese-verbale și au ales un comitet provisoriu cu sarcina de a elabora un proiect de statute

Fabrica de zahăr de la Sascut beneficia, începând din 1883, de avantajele legale ale unei prime de încurajare, avantaje care, însă, nu sunt văzute cu ochi buni de către toți focșănenii. „*Frații Elias, proprietarii celor două moșii întinse din județul nostru: Sascut și Berești, înființând o fabrică de zahăr, au primit în fiecare an din casa Statului o primă de încurajare colosală, anume de 16 bani și un kilo de zahăr, ceea ce le aduce în punga dumnealor, rotunda sumă de 160.000 lei anual, dacă socotim minima cantitate anuală de zahăr fabricat 1.000.000 de kilograme Statul nu s-a folosit cu nimic, decât cu vanitoasa reputațiune de a avea în țară o fabrică de zahăr care produce zahăr de o calitate inferioară zahărului din străinătate și care se vinde tot așa de scump în țară ca și cel din străinătate. Din cauza calității sale inferioare și a prețului scump, zahărul este puțin răspândit în țară...*

Lucrătorii din fabrică și muncitorii de pe moșii sunt de asemenea mai mulți streini aduși prin mijlocirea samsarilor, exploatați în chip neuman (...). Pentru binele comunei Sascut, frații Elias nu au dăruit o centimă pentru școală, biserică sau alte nevoi ale locuitorilor”⁵² Această imagine puțin favorabilă nu atât procesului de industrializare în zonă, cât rapacității întreprinzătorilor alogeni, determină gazeta să ceară Statului ca numita fabrică să nu mai beneficieze de prelungirea facilităților fiscale, concluzionând: „Ar fi

---

*Aducând acestea la cunoștința dumneavoastră apelăm la sentimentul de iubire ce vă caracterizează pentru industria națională și vă rugăm să aveți bună voința a ne da concursul moralmente și materialmente, ast-fel ca cu toți în unire să înființăm o asociațiune cu scopul enunțat mai sus de a scăpa țara de industriile streine și să luptăm pentru ocrotirea produselor noastre (subl.n)” Apelul era semnat de dr. Macridescu, Al. Ionescu, Ig. D. Racoviță, N. Chiril Saveano, Iorgu G. Poienaru, N. Cangea, N. M. Rusovici. **Procesul-verbal**, din 9 iulie 1886, menționa expres că scopul societății pe acțiuni este „pentru a se face o fabrică de lânări, Sumane, Ițari, Glugi, Funăraie și altele cu reședință în acest oraș” (vezi „Adeverul”, III, nr.31, 13 iulie 1886, p. 2)*

⁵² **Fabrica de zahăr de la Sascut**, în „Viitorul Putnei”, I, nr.12, 2 mai 1896, p.2 - 3

bine deci ca acești speculanți, cari încasează milioane din punga țării, să nu mai fie încurajați în exploatațiunile lor”

*Că putnenii nu erau refractari progresului economic – văzut însă și ca un mijloc de îmbunătățire a vieții localnicilor -, o atestă și modul favorabil în care este primită deschiderea celeilalte fabrici de zahăr, cea de la Mărășești, în toamna anului 1898. „La 1 Octombrie **Fabrica de Zahăr de la Mărășești** va pune în consumație primul zahăr fabricat la Mărășești (...), măreață fabrică care va fi o sursă de înavuțire pentru agricultorii noștri. Fabrica costă 2.750.000 lei. Ca perfecțiune de mașini poate rivaliza cu cele din tâiu (sic!) fabrici din lume. Toate mașinăriile sunt ultimul cuvânt în materie.*

Este fundată pe moșia Mărășești, ear terenul e dăruit de Onor d. Negroponte. Aparține unei societăți anonime pe acțiuni de mai multe milioane, acțiunea de 200 lei, și numărul acționarilor fiind foarte redus. Dd.Crisovelonii bancher, Ulysse și George Negroponte, Economu, Ioanid etc. sunt principalii acționari. Conducerea ei, partea comercială este încredințată D-lui Economu, ginerele D-lui Negroponte, un om foarte cult și foarte competente în materie. D-sa este proprietarul unor mari fabrici din Triest. Partea tehnică este încredințată unui Svițerean (sic!) care a condus mai multe fabrici.

Recolta sfeclilor de zahăr foarte delicate în cultura lor, se produce pe moșiile Mărășești și vecine. Un hectar poate produce până la 5 vagoane, 270 lei vagonul, care se vând ca pâinea caldă și plătită numerar. Țăranii din Mărășești au început cu sfecele și spuneau că scapă de sărăcie anul acesta. Țăranul care muncește singur poate câștiga la hectar 500 lei. Ce produs mai dă atât ? Zahărul – se avansează în acest material cu conotații publicitare – va eși o calitate superioară ca cel franțuzesc. Prețul va fi cu câți-va bani mai esten de cât cel austriac și de 2 ori mai bun (sic!). Fabrica va produce 2 milioane kg, iar în țară se consumă 20 de milioane. E tot o picătură în mare.

Nu putem termina aceste câte-va cuvinte, fără să aducem mulțumirile noastre întreprinzătorului proprietar d. Negroponte care a dat un exemplu tuturor proprietarilor milionari prin numeroasele și

Mărturii de epocă privind situația fostului județ Putna și a orașului Focșani la sfârșitul secolului al XIX-lea

---

Colositoarele întreprinderi ce face, dând un avânt industriei noastre prin crearea de fabrici de sticlărie, de scânduri, de var hidraulic, mori sistematice, fabrică de zahăr etc. la toate moșiile sale și care sunt o sursă de bogăție și pentru locuitori”⁵³

*

Firește, o imagine asupra situației județului Putna la sfârșitul veacului al XIX-lea poate comporta și surprinderea altor componente ale istoriei acestuia – politice și culturale în primul rând. Oricum însă, efortul într-o modernizare al acestui atât de original spațiu românesc apare – în toate planurile – cu evidență, inclusiv prin individualizarea unor specificități vrâncene; pe de altă parte, pentru stadiul actual al istoriei societății românești, sunt remarcabile similitudinile perioadei așa-zis de tranziție cu cele ale creării instituțiilor statului de drept în plan teritorial, al impunerii și derulării unor habitudini și conduite civice - obștești proprii societății civile pe cale de maturizare – așa cum se reflectau ele în arealul fostului județ Putna și, în principal, al orașului Focșani.

---

⁵³ **Fabrica de zahăr**, în „Ecolul Vrancei”, II, nr.127, 27 august 1898, p. 2